Uluslararası Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı Üye Ülkeleri için Linder Teorisinin Ampirik Bir Analizi

An Empirical Analysis of the Linder Theory for Organisation for Economic Co-Operation and Development Member Countries

Prof. Dr. Ebru Çağlayan Akay (Marmara University, Turkey)

Asst. Prof. Dr. Zamira Oskonbaeva (Kyrgyzstan-Turkey Manas University, Kyrgyzstan)

Abstract

Linder theory is one of the main theories of the international trade based on the demand side. It implies that the countries with similar demand structures trade more intensely with one another. This study presents empirical evidence in support of the Linder theory of international trade for selected OECD Countries. In order to analyze the validity of Linder hypothesis for these countries, Panel Tobit approach has been employed using the annual data for the period 2001-2005. The empirical results provide evidence supporting the panel tobit model in terms of applicability and robustness. The results of the study also show some insights in support of the Linder hypothesis for OECD Countries.

1 Giriş

Staffan Burenstam Linder (1961) tarafından ortaya atılan Linder teorisi, dış ticaretin talep yönüne ilk defa önem verilmesini sağlayan teori olarak bilinmektedir. Bu teori özellikle benzer gelir düzeyine sahip ülkeler arasında dış ticaretin yoğunlaştığını ileri sürmektedir. Kişi başına milli geliri yüksek ülkeler kaliteli sanayi ürünlerini talep ederlerken kişi başına milli geliri düşük ülkeler düşük kaliteli mallara yöneleceklerdir. Buna göre yüksek gelirli ülkelerin daha çok yüksek gelirli ülkelerle düşük gelirli ülkelerin ise daha çok düşük gelirli ülkelerle ticaret yapması beklenmektedir (Kennedy, 2014).

Linder'e göre bir malın potansiyel ihracat malı sayılabilmesi için yurt içi talebinin olması gereklidir. Bu talebe temsili talep adı verilir. İç pazar doyuma ulaştığında yerli üreticiler söz konusu mallar için dış pazara yönelmeye başlarlar. Böylece talep yapısı birbirine benzeyen ülkelerin daha yoğun ticari ilişkide bulunacağı öne sürülmektedir (Choi, 2002; Hirsch ve Lev, 1973; Grançay vd., 2016). Diğer bir deyişle söz konusu teoriye göre ihracat yerli üretimin bir uzantısı olarak ele alınabilir.

Linder teorisine göre dış ticarete konu olan mallar ilkel mallar (tarım malları) ve sanayi malları olmak üzere iki kategoride ele alınmaktadır (Shenkar vd., 2015). Sanayi ürünlerinin daha çok gelişmiş ülkeler tarafından üretilmiş olması nedeniyle teorisinin ancak zengin ülkeler için geçerli olabileceğini varsaymaktadır. Teoriye göre ticareti yapılan sanayi mallarının benzer fakat farklılaştırılmış mallar olması gerekmektedir. Bu yönüyle Linder teorisi gelişmiş ülkeler arasında yüksek boyutlara ulaşan endüstri içi ticaret olgusuna açıklama getirmektedir (Carbaugh, 2009). Bu olgu ülkeler aynı tip ürünlerin hem ihracatını hem de ithalatını yaptıklarında ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte Linder teorisinin genel olarak hem endüstri içi hem de endüstriler arası ticareti açıklamada teorik bir temel sağladığı söylenebilir (Chow, vd., 1999). Linder'in ortaya attığı teoriye göre ülkeler arasındaki gelir farklılığı azaldıkça ticaret hacmi de artmaktadır.

Bu çalışmada seçilmiş OECD ülkelerinde (ABD, Kanada, İspanya, Danimarka, İtalya, Yeni Zelanda, Meksika, Almanya, Japonya, İsveç, Macaristan, Şili, İzlanda, Avusturya, Polonya, Lüksemburg, Türkiye, Çek Cumhuriyeti, Yunanistan ve Letonya) Linder teorisinin geçerli olup olmadığı incelenmektedir. Ele alınan ülkeler için 2001-2005 dönemine ait yıllık veriler kullanılmış ve rassal etkili panel Tobit modeli uygulanmıştır.

Çalışmada, giriş bölümünün ardından bu konuda yapılan ampirik çalışmalara değinilmiştir. Üçüncü bölümde veri seti ve değişkenler tanımlanmıştır. Daha sonra uygulamada kullanılan metodoloji açıklanmıştır. Çalışmamız elde edilen bulgular ve sonuç bölümü ile sona ermektedir.

2 Literatür

Linder ortaya attığı teorisinin ancak gelişmiş ülkeler için geçerli olabileceğini vurgulamıştır (Linder, 1961). Bu sonuç diğer araştırmacıların çalışmalarında da destek bulmuştur (Hufbauer, 1970; Thursby ve Thursby, 1987; Linnemann ve Van Beers, 1988; Hanink, 1990). Ancak günümüzde gelişmekte olan ülkeler için de Linder etkisinin doğrulandığı çalışmalara rastlanılmaktadır (Arnon ve Weinblatt, 1998; McPherson vd., 2001; Bukhari vd., 2006; Aliyu ve Bawa 2015; Kahram, 2014).

Bu teori ortaya atıldıktan sonra teoriyi test etmek amacıyla yapılan ampirik çalışmaların sayısı artmaya başlamıştır. Linder hipotezini farklı ülkeler için farklı ekonometrik yöntemleri kullanarak inceleyen pek çok çalışma bulunmaktadır. Bunların bazılarında Linder hipotezini destekleyici sonuçlar elde edilirken diğerlerinde Linder etkisi bulunamamıştır. İlk çalışmalar sadece korelasyon analizi kullandıkları için eleştirilmişlerdir

(McPherson vd., 2001). Son dönemlerde yapılan çalışmalarda daha ileri teknikler kullanılmaya başlanmıştır. Tablo 1’de bunlardan bazıları özetlenmiştir.

Yazar	Ülke	Değişkenler	Yöntem	Sonuç
Niem (2016)	Çin	Ticaret endeksleri, kişi başına gelir, nüfus	Regresyon, sabit etkili model	Linder hipotezi desteklendi
Aliyu ve Bawa (2015)	Nijerya	İhracat, reel GSYİH, Linder katsayısı, nüfus, uzaklık, kukla değişkenler	Panel regresyon, havuzlanmış regresyon	Linder hipotezi desteklendi
Atabay (2015)	Brezilya, Rusya, Hindistan ve Çin	İhracat, GSYİH, Linder katsayısı, uzaklık, nüfus, kukla değişken: kriz	Panel regresyon, Çekim modeli	Linder hipotezi desteklendi
Kahram (2014)	İran	Toplam ticaret, Linder katsayısı, döviz kuru, ortak ülkenin GSYİH’sı	Sabit -Rassal etkiler Modeli, Çekim modeli	Linder hipotezi desteklendi
Saygılı ve Manavgat (2014)	Türkiye	İhracat, ithalat, Linder katsayısı, GSYİH, uzaklık, kukla değişken: ortak sınır	Panel regresyon, Çekim modeli	İthalat yönüyle hipotez desteklenirken, ihracat yönüyle hipotez desteklenmemektedir.
Hallak (2010)	64 ülke	İthalat, uzaklık, Linder katsayısı, GSYİH, kukla değişkenler: ortak dil, ortak sınır vs.	Regresyon ve maksimum olabilirlik tahmin yöntemi	Linder hipotezi desteklendi
Rauh (2010)	Almanya	İthalat, döviz kuru, GSYİH, Linder katsayısı	Sabit etkili regresyon	Linder hipotezi desteklendi
Atik (2006)	Türkiye	İthalat, döviz kuru, GSYİH, Linder katsayısı	Panel Tobit modeli	Linder hipotezi desteklendi
Kang (2006)	Hong Kong, Singapur, Güney Kore ve Tayvan	İhracat, Linder katsayısı, GSYİH, uzaklık, nominal döviz kuru, kukla değişkenler	Çekim modeli	Linder hipotezi desteklendi
Bukhari vd. (2006)	Bangladeş, Hindistan, Pakistan	İthalat, Linder katsayısı, GSYİH, döviz kuru	Panel Tobit modeli	Linder hipotezi desteklendi
Tang (2003)	14 APEC ülkeleri	İhracat, Linder katsayısı, GSYİH, uzaklık	Regresyon, Çekim modeli	Linder hipotezi desteklendi
Choi (2002)	63 ülke	İhracat, Linder katsayısı, uzaklık ve kukla değişkenler: ortak sınır, ortak dil	Benchmark regresyon, çekim modeli	Linder hipotezi desteklendi
McPherson vd. (2000)	19 OECD ülkeleri	İhracat, Linder katsayısı, döviz kuru, GSYİH	Panel Tobit modeli	Linder hipotezi desteklendi (Danimarka hariç)
McPherson vd. (2001)	6 Doğu Afrika ülkesi (Kenya, Ruanda, Etiyopya Uganda, Sudan ve Tanzanya)	İthalat, döviz kuru, GSYİH, Linder katsayısı	Sabit etkiler Tobit modeli	Linder hipotezi desteklendi (Tanzanya hariç)
Chow vd. (1999)	Hong Kong, Singapur, Güney Kore ve Tayvan	Tamamlayıcılık endeksi, Kişi başına GSYİH, döviz kuru/TEFE,	Regresyon	Linder hipotezi desteklendi
Thursby ve Thursby (1987)	17 ülke	İhracat, TÜFE, döviz kuru, GSYİH,	Regresyon	Linder hipotezi desteklendi (Kanada ve Güney Afrika hariç)
Ellis (1983)	Kanada, ABD, İsrail, Japonya, Güney Afrika, Avustralya, Yeni Zelanda ve Batı Avrupa	Ticaret yoğunluğu göstergeleri	Korelasyon	Linder hipotezi desteklendi
Kennedy ve McHugh (1980)	14 ülke	İthalat yoğunluğu, kişi başına gelir farklılığı	Korelasyon	Linder hipotezi desteklenmedi
Qureshi vd. (1980)	ABD 10 bölgesi	İthalat eğilimleri, uzaklık, kişi başına gelir farklılığı	Korelasyon	Linder hipotezi desteklenmedi

Tablo 1. Literatür

3 Veri ve Değişkenler

Bu çalışmada 20 OECD ülkelerinin 2001-2005 dönemine ait yıllık verilerini kullanarak Linder hipotezinin geçerliliği sınamaya tabi tutulmuştur. Söz konusu ülkeler; ABD, Kanada, İspanya, Danimarka, İtalya, Yeni Zelanda, Meksika, Almanya, Japonya, İsveç, Macaristan, Şili, İzlanda, Avusturya, Polonya, Lüksemburg, Türkiye, Çek Cumhuriyeti, Yunanistan ve Letonya'dır. Bu ülkelerin ticaret ortakları ile yaptıkları dış ticaretlerinin Linder modeliyle açıklanıp açıklanmayacağı incelenmiştir. Tüm veriler Dünya Bankası veri tabanından temin edilmiştir (World Bank, 2017). Uygulamada kullanılan verilere ilişkin bilgiler Tablo 2'de özetlenmiştir. Çalışmada tüm değişkenler logaritmik formları ile incelenmiştir.

Değişken	Kısaltma	Tanımlama
İhracat	İHR	İhracat ABD \$
Çıktı	GSYİH	Sabit 2005 ABD\$
Enflasyon oranı	ENF	GSYİH deflatörü
Linder katsayısı	LİNDER	Kişi başına gelir farklılıkları

Tablo 2. Değişken Tanımı

Çalışmada tobit yapılı ihracat değişkeni bağımlı değişken olarak ele alınmıştır.

$$IHR^*_{itj} = \alpha_1 + \alpha_2 GSYIH_{itj} + \alpha_3 ENF_{itj} + \alpha_4 LINDER_{itj} + u_{itj}$$

j indisi analize dahil edilen OECD ülke sayısını göstermektedir. 20 ülke analize dahil edildiği için yukarıdaki model her bir ülke için ayrı ayrı 20 kere tahmin edilmiştir. i indisi j ülkesinin potansiyel ticaret ortağını gösterir. t indisi zamanı ifade etmektedir.

Burada IHR^*_{itj} , t zamanında OECD j ülkesinin ticaret ortağı i ülkesine yaptığı ihracatın dolar cinsinden değerini göstermektedir. Bağımlı değişken sıfır ya da pozitif değerler alabilen sansürlenmiş bir değişkendir. Burada OECD j ülkesinin i ülkesine yaptığı ticaret hacmi sıfıra eşitse de modelde yer almaktadır. Böylece soldan sansürlenmiş gözlenebilen bağımlı değişken IHR_{itj} ,

$$IHR^*_{itj} = \begin{cases} IHR_{itj} > 0 \text{ ise } IHR_{itj} = IHR^*_{itj}, \\ IHR^*_{itj} \leq 0 \text{ ise } 0 \end{cases}$$

olarak tanımlanabilmektedir.

Ticaret yapan ülkelerin ekonomik büyüklüklerindeki farkları kontrol etmek amacıyla modele ticaret ortağı i ülkesinin gerçek gayri safı yurt içi hasıla değeri eklenmiştir. $GSYIH_{itj}$ OECD j ülkesinin ticaret ortağı olan i ülkesinin GSYİH değerini ifade etmektedir.

Ticaret yapan ülkelerin göreceli fiyatlarındaki dalgalanmaları kontrol etmek için modelimize bağımsız bir değişken olarak enflasyon oranı eklenmiştir. ENF_{itj} potansiyel ticaret ortağı i ülkesinin GSYİH deflatörünü göstermektedir.

$LINDER_{itj}$ LİNDER katsayısı olarak gösterdiğimiz bu değişken, analize dahil ettiğimiz her bir OECD j ülkesi ve bu ülkenin potansiyel ticaret ortağı i ülkesi arasındaki kişi başına düşen gelir farkının mutlak değeri şeklinde ifade edilmektedir. Linder hipotezi iki ülke arasındaki gelir farkının daha az olması durumunda bu ülkelerin daha yoğun ticaret yaptıklarını savunmaktadır.

4 Rassal Etkili Panel Tobit Modelleri

Tobit modelleri, bağımlı değişkenin sürekli ancak sınırlı aralıkta değerler alabildiği modellerdir (Guris vd., 2015). Panel veriye sahip bağımlı değişkenin önemli bir kısmının sıfıra eşit, diğer kısımlarının pozitif olduğu durumlar incelenecekse panel Tobit modeli kullanılmaktadır. Tobit modeli rassal etkili ya da sabit etkili olmak üzere iki türlü uygulanabilmektedir. Panel veriler için Tobit modelinin sabit etkili tahmincinin tutarsız olması nedeniyle, uygulamada rassal etkili panel tobit modeli yaygın olarak kullanılmaktadır.

Rassal etkili modellerde tutarlılığının sağlanması için, etkilerin modeldeki değişkenlerle ilişkisiz olması gerekmektedir. Heckman ve Macurdy (1980) α_i 'nin açıklayıcı değişkenlerle ilişkili olabileceğini ifade etmişlerdir. Rassal etkili model,

$$y^*_{it} = \alpha_i \beta' x_{it} + u_{it}, \quad i: 1, 2, \dots, N, \quad t: 1, 2, \dots, T$$

$$u_{it} = v_i + \epsilon_{it} \quad (v_i \sim N(0, \sigma_v^2)) \quad (\epsilon_{it} \sim N(0, \sigma_\epsilon^2))$$

olarak gösterilmektedir. Burada bağımlı değişken y^*_{it} sıfır ya da pozitif değerler alabilen görünmeyen bir değişkendir. x_{it} ise bağımsız değişkenleri ifade etmektedir. Soldan sansürlenmiş gözlenebilen bağımlı değişken y_{it} ,

$$y_{it} = \begin{cases} y_{it}^* & \text{ise } y_{it} = y_{it}^*, \\ y_{it}^* \leq 0 & \text{ise } 0 \end{cases}$$

olarak belirlenmektedir.

Hata terimi u_{it} zamandan bağımsız olmalıdır. α_i 'nin tesadüf olduğu varsayımı altında Tobit modelleri için benzerlik fonksiyonunun genel hali $g(\alpha)$ (veya $(\alpha|x)$),

$\prod_{i=1}^N \int \left[\prod_{t=1}^T [1 - F(-\beta'x_{it} - \alpha_i)]^{-1} f(y_{it} - \beta'x_{it} - \alpha_i) \right] g(\alpha_i) d\alpha_i$ olarak ifade edilir. $f(\cdot)$, u_{it} 'nin olasılık fonksiyonunu göstermekte ve $F(\alpha) = \int_{-\infty}^{\alpha} f(u) du$ olarak hesaplanmaktadır. Sansürlü veri benzerlik fonksiyonu,

$$\prod_{i=1}^N \int \left[\prod_{t \in c_i} F(-\beta'x_{it} - \alpha_i) \prod_{t \in \bar{c}_i} f(y_{it} - \alpha_i - \beta'x_{it}) \right] g(\alpha_i) d\alpha_i$$

olacaktır (Hsiao, 2004). Burada $c_i = \{t|y_{it} = 0\}$ olarak tanımlanır ve $\bar{c}_i$ de bileşenlerini göstermektedir. Yukarıdaki ifadelerin bilinmeyen parametrelere göre maksimizasyonu tutarlı ve asimptotik olarak normal dağılan parametre tahmincilerinin elde edilmesini sağlamaktadır.

5 Tahmin Sonuçları

Linder teoriyi test etmek için herhangi bir model önermemiştir. Dolayısıyla ampirik uygulamada McPherson vd. (2000)'in çalışmasından yararlanarak, ele alınan OECD ülkeleri için Linder hipotezinin geçerliliği soldan sansürlenmiş panel Tobit modeli aracılığıyla incelenmiştir. Analizimizde tahmin edilecek model aşağıdaki gibi gösterilebilir.

$$IHR_{itj} = \alpha_1 + \alpha_2 GSYIH_{itj} + \alpha_3 ENF_{itj} + \alpha_4 LINDER_{itj} + u_{itj}$$

α_2 GSYİH katsayısının pozitif değer alacağı beklenmektedir. Bunun nedeni, ticaret ortağı i ülkesinin gelirinde meydana gelen bir artışın j ülkesinden yapılacak ihracat miktarını artıracak anlamına gelmektedir. Enflasyon oranında meydana gelen bir artış, ihracatı artıracak için α_3 enflasyon katsayısının da pozitif değer alacağı beklenmektedir. Linder katsayısının negatif ve istatistiksel olarak anlamlı olması, Linder teorisinin geçerli olduğuna dair bir gösterge olacaktır. Bu nedenle α_4 katsayısının negatif değer alacağı öngörülmektedir.

Ülke	Sabit	Çıktı	Enflasyon	Linder katsayısı
ABD	-85.3017*** (8.8445)	3.5896*** (0.3260)	1.6919*** (0.6378)	-2.0322*** (0.4594)
Kanada	-73.3575*** (6.5458)	2.9743*** (0.2278)	2.0009*** (0.5341)	-1.0105*** (0.3070)
İspanya	-61.5924*** (7.4576)	2.6265*** (0.2766)	1.2914** (0.5606)	-1.1257*** (0.4061)
Danimarka	-61.3211*** (6.4901)	3.1189*** (0.2379)	1.8891*** (0.4551)	-0.7385** (0.3284)
İtalya	-83.0505*** (6.9855)	3.5775*** (0.2582)	1.0184** (0.4877)	-1.0920*** (0.3668)
Yeni Zelanda	-65.2086*** (7.9337)	2.5530*** (0.2906)	1.5913** (0.6293)	-1.2015*** (0.4264)
Meksika	-79.5664*** (7.9223)	3.0591*** (0.2979)	1.6865*** (0.6180)	-1.5528*** (0.4102)
Almanya	-79.6334*** (6.9267)	3.5060*** (0.2543)	0.8576731* (0.4964)	-1.0302*** (0.3657)
Japonya	-104.2014*** (9.7729)	4.2398*** (0.3516)	1.6444** (0.6990)	-1.0681** (0.4497)
İsveç	-69.1857*** (5.9658)	2.9661*** (0.2088)	1.0578** (0.4846)	-0.5195** (0.2888)
Macaristan	-91.4086*** (8.2164)	3.4378*** (0.3055)	2.4301*** (0.6135)	-0.9858** (0.3953)
Şili	-103.9445*** (9.3954)	3.9701*** (0.3580)	1.5890*** (0.6089)	-0.8938** (0.4190)
İzlanda	-25.1498*** (3.2843)	1.1595*** (0.1183)	0.6224** (0.2674)	-0.7473*** (0.1628)
Avusturya	-78.1737*** (6.9545)	3.3434*** (0.2578)	0.8471* (0.4731)	-1.3531*** (0.3437)
Polonya	-96.7338*** (9.1094)	3.3900*** (0.3352)	3.8012*** (0.7292)	-1.4497*** (0.4541)
Lüksemburg	-71.3162*** (6.6148)	2.8525*** (0.2268)	1.5126*** (0.4866)	-0.7683*** (0.2933)
Letonya	-71.9678*** (7.6976)	2.5349*** (0.2777)	2.4278*** (0.6681)	-0.5723 (0.3745)
Türkiye	3.2338*** (0.2663)	3.2338*** (0.2663)	1.4283*** (0.5223)	0.2425 (0.3906)
Çek Cumhuriyeti	-82.9909*** (6.7932)	3.2634*** (0.2512)	1.8279*** (0.5104)	-0.4032 (0.3388)
Yunanistan	-72.0789*** (7.2983)	2.8986*** (0.2704)	1.1390** (0.5945)	-0.2996 (0.3869)

*** ve ** sırasıyla % 1 ve % 5 kritik değerlerine göre anlamlılığı göstermektedir.

Parantezin içindeki değerler standart hatalardır.

Tablo 3. Rassal Etkili Tobit Tahminleri

Soldan sansürlenlen rassal etkili panel Tobit tahminlerine bakıldığında bütün değişkenlerin bağımlı değişkeni açıklamakta anlamlı olduğu görülmektedir. Tablo 3'teki sonuçlar ele aldığımız ülkelerde Linder teorisinin geçerli olduğunu ortaya koymaktadır. Analize dahil ettiğimiz 20 ülkenin 16'sında Linder katsayısı negatif ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Linder teorisi destek bulmayan ülkeler Türkiye, Letonya, Çek Cumhuriyeti ve Yunanistan'dır. Dolayısıyla, ele aldığımız 16 ülkenin Linder teorisine uygun olarak kişi başına gelir seviyeleri

birbirine benzeyen ülkelerle ticaret yaptıkları düşünülebilir. Diğer açıklayıcı değişkenlerin de beklentilere uygun sonuçlar verdiği görülmektedir. Açıklayıcı değişkenlerden GSYİH değeri tüm ülkeler için istatistiki olarak %1 düzeyinde anlamlıdır. OECD ülkelerinin ihracatına ortak ülkelerin ekonomik büyüklükleri de pozitif yönde etki yapmakta olduğu gözlemlenmektedir. Teoriye göre ülkelerin geliri arttıkça ithalat miktarı da artış gösterecektir. Ortak ülkelerin göreceli fiyatlarındaki artışın da OECD ülkelerinin ihracatı üzerindeki etkisi pozitiftir. Çünkü ortak ülkelerin yurtiçi fiyatlar genel seviyesindeki artış, ucuz ithal mal talebini artıracaktır. Ortak ülkelerin ithalatının artması OECD ülkelerinin ihracatının artması anlamına gelmektedir.

6 Sonuç

Bu çalışmada seçilmiş OECD ülkelerinde Linder teorisinin geçerli olup olmadığı incelenmiştir. Söz konusu ülkelerin 2001-2005 dönemine ait yıllık verilerine rassal etkili Panel Tobit modeli uygulanmıştır. 20 OECD ülkelerinin ihracat değerlerinin bağımlı değişken olarak ele alındığı modelde; ticaret ortağı ülkelerin gayrisafi yurt içi hasıla değerleri, enflasyon oranları ve Linder değişkeni açıklayıcı değişkenler olarak yer almıştır.

Elde edilen tahmin sonuçlarına göre incelenen dönemde 16 OECD ülkesinin ticaret ortakları ile yaptıkları dış ticaretlerinin Linder modeliyle açıklanabileceği ortaya çıkmıştır. Diğer bir deyişle söz konusu ülkelerin ticaret ortakları ile gelir farklılıkları azaldıkça daha yoğun ticaret yaptıkları görülmüştür. 4 ülke için (Türkiye, Letonya, Çek Cumhuriyeti ve Yunanistan) Linder etkisi bulunamamıştır. Türkiye için Linder etkisinin bulunamaması Saygılı ve Manavgat (2014)'ın çalışmalarıyla örtüşmektedir. Diğer açıklayıcı değişkenlerin de teorik beklentilere uygun sonuçlar verdiği gözlemlenmiştir. Elde edilen bulgulara göre, OECD ülkelerinin dış ticaret ortaklarının gelirlerindeki artışın ihracat üzerindeki etkisi arttırıcı yönde olduğu söylenebilir. Ticaret ortaklarının göreceli fiyatlarında meydana gelen artışın da ihracat üzerindeki etkisi pozitif yöndedir. Diğer bir deyişle ortak ülkelerin fiyatlar genel seviyesindeki artışın OECD ülkelerinin bu ülkelere yapacağı ihracat miktarında artışa neden olacağı kanısına varılabilir.

Çalışmanın yöntemi ve bulguları, dış ticaretin geliştirilmesi ve incelenmesine odaklanan araştırmacılar ve politikacılar için farklı bir bakış sağlayacaktır.

Kaynakça

- Arnon, A. ve Weinblatt, J., 1998. "Linder's hypothesis revisited: income similarity effects for low income countries", *Applied Economics Letters*, **5**(10), 607-611, DOI: 10.1080/135048598354267.
- Aliyu, S.U.R. ve Bawa, S., 2015. "Gravity model by panel data approach: empirical evidence from Nigeria", *International Journal of Trade and Global Markets*, **8**(1), 42-57.
- Atik, H., 2006. "Tercihlerde Benzerlik Teorisi: Türkiye ve Bazı Komşu Ülkelerin Dış Ticareti Üzerine Bir Analiz", *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi* **61**(2), 33-43.
- Atabay, R., 2015. "Validity of Linder Hypothesis in BRIC Countries", *Journal of International Trade, Logistics and Law*, **1**(2), 85-92.
- Bukhari, H. A. S., Ahmad, M. H., Alam, S., Bukhari, H.A.S., Butt, M.S., 2005. "An Empirical Analysis of the Linder Theory of International Trade for South Asian Countries", *The Pakistan Development Review*, **44**(3), 307-320.
- Carbaugh, R.J., 2009. **International Economics**, 12th edition, South-Western Cengage Learning: Mason.
- Choi, C., 2002. "Linder hypothesis revisited", *Applied Economics Letters*, **9**, 601-605.
- Chow, P., Kellman, M. ve Shachmurove, Y., 1999. "A test of the Linder hypothesis in Pacific NIC trade 1965-1990", *Applied Economics*, **31**(2), 175-182.
- Ellis, M., 1983. "An alternative interpretation and empirical test of the Linder hypothesis", *Quarterly Journal of Business and Economics*, **22**(4), 53-62.
- Grančay, M., Grančay, N., Vveinhardt, J., 2016. "Intra-industry trade in the Visegrad countries: Does the Linder hypothesis hold?" *Acta Oeconomica*, **66**(2).
- Guris, S., Sacakli Sacildi, I. ve Guneren Genc, E., 2015. "Determining the Effects of Factors on FDI in Global Crisis Period" *International Journal of Economics and Financial Issues*, **5**(1), 1-10.
- Hallak, J. C., 2010. "A Product-Quality View of the Linder Hypothesis", *The Review of Economics and Statistics*, **92**(3), 453-466.
- Hanink, D., 1990. "Linder, again", *Weltwirtschaftliches Archiv*, **126**(2), 257-67.
- Heckman, J.J. ve MaCurdy, T.E., 1980. "A life cycle model of female labour supply", *The Review of Economic Studies*, **47**(1), 47-74.
- Hirsch, Z. ve Lev, B., 1973. "Trade and per capita income differentials: a test of the Burenstam-Linder hypothesis", *World Development*, **1**(9), 11-17.

- Hsiao, C., 2004. **Analysis of Panel Data**, 2. Basım, Cambridge University Press.
- Hufbauer, G.C. 1970. The impact of national characteristics and technology on the commodity composition of trade in manufactured goods, in *The Technology Factor in International Trade* (Ed.) R. Vernon, pp. 145-231, FIBERS, New York.
- Kang, M., 2006. "International NICs Trade and the Linder Hypothesis", *Atlantic Economic Journal*, **34**, 507-508 DOI: 10.1007/s11293-006-9043-9.
- Kahram, A., 2014. "The Comparative Analysis of the Linder Hypothesis: The Bilateral Trade Model between Iran and its Trade Partners", *Advances in Economics and Business Management (AEBM)*, **1**(1), 1-8.
- Kennedy M.M. J., 2014. **International economics**, PHI learning Private Limited. Delhi
- Kennedy, T. E. ve McHugh, R., 1980. "An intertemporal test and rejection of the Linder hypothesis", *Southern Economic Journal*, **46**(3) 898-903.
- Linnemann, M. ve Van Beers, C., 1988. "Measures of export-import similarity and the Linder hypothesis once again", *Weltwirtschaftliches Archive*, **124**, 443-57.
- Linder, S. B., 1961. **An Essay in Trade and Transformation**, New York: Wiley.
- McPherson, M. A., Redfearn, M. R. ve Teslau, M. A. 2000. "A Re-Examination of The Linder Hypothesis: A Random-Effects Tobit Approach", *International Economic Journal*, **14**(3), 123-136.
- McPherson, M., Redfearn, M. R. ve Tieslau, M. A., 2001. "International trade and developing countries: an empirical investigation of the Linder hypothesis", *Applied Economics*, **33**(5), 649-657.
- Niem, L.D., 2016. "Linder Hypothesis and Trade of Quality Differentiated Good: A Case of Cosmetic Industry of China", *Modern Economy*, **7**, 307-313.
- Qureshi, U. A., French, G. L. ve Sailors, J. W., 1980. "Linder's trade thesis: A Further Examination", *Southern Economic Journal*, **46**(3), 933-936.
- Rauh, A., "Empirical Analysis of the Linder Hypothesis: The Case of Germany's Trade Within Europe", *The American Economist*, **55**(2), 136-141.
- Saygılı, F. ve Manavgat, G., 2014. "Linder Hipotezi: Türkiye'nin Dış Ticareti için Ampirik Bir Analiz", *Ege Akademik Bakış*, **14**(2), 261-270.
- Shenkar, O., Luo, Y. ve Chi, T., 2014. **International Business**, Routledge.
- Tang, D., 2003. "Economic Integration Among the Asia-Pacific Economic Cooperation Countries: Linder Effect on Developed and Developing Countries (1985-1999)", *The International Trade Journal*, **17**(1), 19-49.
- Thursby, J. G. ve Thursby, M. C., 1987. "Bilateral trade flows: the Linder hypothesis and exchange risk", *The Review of Economics and Statistics*, **69**(3), 488-495.
- World Bank, 2017 <http://data.worldbank.org/country/> erişim tarihi 12.01.2017